

مقدمه

پیش‌نویس طرح ساماندهی اتباع خارجی

مقدمه توجیهی:

جمهوری اسلامی ایران یکی از کشورهای شاخص در عرصه‌های مهاجر پذیری در سطح جهان است. با وجود این، بررسی قوانین و سیاست‌های کشور در چهل سال اخیر حاکی از عدم کارایی و انباشت مشکلات در این حوزه است. بنابراین بهبود فرآیندهای مدیریت اتباع خارجی در ایران نیازمند تغییرات اساسی است. با عنایت به جایگاه و اهمیت قانون، مهمترین پیش‌نیاز این تغییرات، تصویب قانونی شفاف، جامع و متناسب با تحولات امروزی است تا علاوه بر تقویت بازدارندگی، زمینه بهره‌گیری از فرصت‌ها و کاهش تهدیدها را فراهم آورد. از این‌رو پیش‌نویس طرح «ساماندهی اتباع خارجی» با تأکید بر جامعیت، روزآمدسازی، افزایش شفافیت و بازدارندگی و همچنین انسجام مدیریتی و کاهش تداخل و موازی کاری با هدف رفع مشکلات نهادهای ذیربط و ذینفعان و بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در این عرصه با توجه به نیازهای کشور و در راستای منافع و امنیت ملی، تقدیم می‌شود:

بخش اول: هدف و تعاریف

ماده 1 - هدف

هدف از این قانون، ساماندهی وضعیت و رفع مشکلات اتباع خارجی با تأسیس سازمان ملی مهاجرت ذیل شورای عالی مهاجرت و تجمیع و روزآمدسازی قوانین در حوزه اتباع خارجی است.

ماده 2 - تعاریف

در این قانون، تعاریف اصطلاحات و واژه‌های به کار رفته به شرح ذیل است:

1. اتباع خارجی: افرادی هستند که تابعیت جمهوری اسلامی ایران را ندارند و تابعیت خارجی آنها مورد قبول جمهوری اسلامی ایران است و تحت عناوین پناهنده، آواره، مهاجر و دارنده گذرنامه متقاضی ورود به کشور جمهوری اسلامی ایران هستند.
2. گذرنامه: گذرنامه سندی است که از طرف مأموران صلاحیت‌دار هر دولت برای مسافرت اتباع خود به خارج و یا اقامت در خارج و یا مسافرت از خارج به آن داده می‌شود.
3. روادید¹: اجازه مخصوص و محدود که اتباع خارجی برای ورود به ایران از مأموران ایرانی خارج از کشور یا مستقر در مرزها دریافت می‌کنند. این اجازه بر روی گذرنامه یا اوراق و شهادتنامه‌های هویت صادر می‌گردد.

¹ Visa

4. مهاجر: تبعه خارجی دارنده روادید که درخواست اقامتش در کشور ایران، در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط، مورد پذیرش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است.
5. دارنده روادید: تبعه خارجی که در چهارچوب قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی و با دریافت روادید معتبر و از مبادی مجاز وارد یا درخواست ورود به کشور ایران را دارد.
6. پناهجو: تبعه خارجی که به علل سیاسی، مذهبی، نژادی یا عضویت در گروه‌های خاص اجتماعی، از ترس جان و شکنجه خود و افراد خانواده‌اش که تحت تکفل او هستند، از جمهوری اسلامی ایران درخواست پناهندگی دارد و هنوز درخواستش مورد رسیدگی قرار نگرفته است.
7. پناهنده: پناهجویی که درخواستش مورد پذیرش جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته است.
8. آواره: تبعه خارجی که به دلیل وقوع جنگ داخلی یا بین‌المللی، بدون تشریفات قانونی، کشور متبوع خود را ترک کرده یا وادار به ترک آن شده و به قلمرو جمهوری اسلامی ایران وارد شده، ولی نمی‌تواند برابر کنوانسیون (۱۹۵۱) و پروتکل (۱۹۶۷) ژنو و ملحقات آن، بیم موجه از اذیت و آزار را به اثبات برساند.
9. مهاجر غیرقانون: تبعه خارجی که به صورت غیرقانونی یا بدون داشتن روادید معتبر وارد کشور ایران شده، یا با وجود ورود قانونی یا پناهجویی، کشور ایران را در مهلت مقرر ترک نکرده است.
10. اردوگاه مراقبتی: محلی برای نگهداری موقت تا زمان رسیدگی به درخواست پناهجویان، آوارگان و مهاجران غیرقانونی تا زمان ترک کشور ایران.
11. فرد بی‌تابعیت: شخصی که دارای تابعیت هیچ کشوری نبوده، سلب یا رد تابعیت شده است.
12. مهمانشهر: مجتمع مسکونی برای اسکان پناهندگان که با همکاری و هماهنگی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و تحت نظارت و مدیریت سازمان فعالیت می‌کنند.
13. کودک بدون سرپرست: کودکی که کمتر از شانزده سال سن دارد و بدون بزرگسال وارد ایران می‌شود.
14. قاچاق انسان: خارج یا وارد کردن و یا عبور دادن و جابجا کردن (ترانزیت) فرد یا افراد از مرزهای کشور، همراه با رضایت آنها یا بدون آن، از طریق به کار بردن اجبار، تهدید، اکراه، فریب یا سوءاستفاده از قدرت یا موقعیت خود یا وضعیت فرد یا افراد یادشده با قصد فراهم ساختن موجبات فحشاء یا سایر اشکال بهره‌کشی جنسی یا ارائه اجباری خدمات، کار، ازدواج و آزمایش پزشکی و یا بردگی.
15. اقامت: اجازه مخصوص و محدودی که مأموران صلاحیت‌دار دولتی بر اساس قوانین و مقررات به اتباع خارجی اعطا می‌کند.
16. کارت اقامت: سند هویتی (به صورت موقت یا دائم) برای اتباع خارجی مقیم جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

17. شماره شناسایی اتباع خارجی: شماره‌ای منحصر بفرد است که توسط سازمان ملی مهاجرت برای اتباع خارجی صادر شده است که تمامی درخواست‌ها و خدمات برای اتباع خارجی منوط به دریافت این شماره است.

18. شورای عالی مهاجرت در این پیش‌نویس به اختصار شورای عالی نامیده می‌شود.

19. سازمان ملی مهاجرت در این پیش‌نویس به اختصار سازمان نامیده می‌شود.

20. منظور از سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی در این پیش‌نویس، وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران می‌باشند.

بخش دوم: شورای عالی مهاجرت

ماده 3 - تشکیل شورای عالی مهاجرت

به منظور ساماندهی، برنامه‌ریزی، راهبري و سیاست‌گذاری در حوزه اتباع خارجی و همچنین مهاجرت به کشور، شورای عالی مهاجرت با اعضای اصلی و ناظر به شرح زیر تشکیل می‌شود.

الف- اعضای اصلی

1. رئیس محترم جمهور یا نماینده تام‌الاختیار وی (رئیس شورا)
2. وزیر کشور یا نماینده تام‌الاختیار وی به عنوان عضو اصلی
3. رئیس ستاد کل نیروهای مسلح یا نماینده تام‌الاختیار وی به عنوان عضو اصلی
4. وزیر امور خارجه یا نماینده تام‌الاختیار وی
5. وزیر اطلاعات یا نماینده تام‌الاختیار وی
6. فرمانده کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران یا نماینده تام‌الاختیار وی
7. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا نماینده تام‌الاختیار وی
8. وزیر آموزش و پرورش یا نماینده تام‌الاختیار وی
9. فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی یا نماینده تام‌الاختیار وی
10. معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری یا نماینده تام‌الاختیار وی به عنوان عضو اصلی
11. دادستان کل کشور یا نماینده تام‌الاختیار وی به عنوان عضو اصلی
12. معاون ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری یا نماینده تام‌الاختیار وی
13. رئیس سازمان ثبت احوال کشور یا نماینده تام‌الاختیار وی
14. رییس سازمان برنامه‌بودجه کشور یا نماینده تام‌الاختیار وی
15. رئیس سازمان ملی مهاجرت (دبیر شورا)

ب- اعضای ناظر

1. رئیس کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها
2. رئیس کمیسیون اجتماعی

3. بالاترین مقام دستگاه اجرایی حسب مورد

تبصره 1: اعضای اصلی دارای حق رأی بوده و اعضای ناظر بدون حق رأی در جلسات مشارکت می‌نمایند. اعضای ناظر به صورت رسمی از سوی دبیر و با هماهنگی رئیس شورای عالی مهاجرت به جلسات دعوت می‌شوند.

تبصره 2: جلسات شورا با حضور دوسوم اعضای اصلی رسمیت می‌یابد و مصوبات آن با آرای اکثریت مطلق اعضای اصلی حاضر در جلسه رسمیت می‌یابد.

تبصره 3: مصوبات شورا با ابلاغ رئیس‌جمهور برای تمامی دستگاه‌های اجرایی، بخش خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی لازم‌الاجرا است.

تبصره 4: دبیرخانه شورا که مسئولیت هماهنگی تشکیل جلسات و اجرا و پیگیری مصوبات شورا را بر عهده دارد، در سازمان ملی مهاجرت مستقر است.

ماده 4- وظایف شورای عالی مهاجرت

- 1- راهبري، سياستگذاري و برنامه‌ريزي منسجم و بلندمدت در موضوع اتباع خارجي
- 2- هماهنگي و نظارت بر امور تمامی دستگاه‌های مرتبط با وظایف محوله در این قانون
- 3- بررسی و تصویب درخواست‌ها و پیشنهادها کلیه سازمان‌های ذیربط که به نحوی از انحاء با امور اتباع خارجی مرتبط باشند. در خصوص نیروهای نظامی هر گونه هماهنگی و همکاری بین شورا و ستاد کل نیروهای مسلح بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با همکاری دو مرجع یاد شده تدوین و به تصویب فرماندهی معظم کل قوا می‌رسد.
- 4- بررسی و اصلاح و به‌روزرسانی قوانین موجود در حوزه مهاجرت و اتباع خارجی و ارائه لوایح پس از تصویب هیئت‌وزیران به مجلس شورای اسلامی
- 5- تصمیم‌گیری در خصوص تعیین محدودیت‌های ویژه برای ورود، خروج، عبور یا اقامت کلیه اتباع خارجی یا اتباع خارجی یک کشور خاص در شرایط فوق‌العاده و بحرانی از تمامی ورودی‌ها یا ورودی‌های خاص.

بخش سوم: سازمان ملی مهاجرت

ماده 5- سازمان ملی مهاجرت

1. سازمان ملی مهاجرت دارای شخصیت حقوقی مستقل و به عنوان موسسه دولتی ذیل نهاد ریاست جمهوری و برای اجرای مصوبات شورای عالی مهاجرت به منظور هماهنگی و ایجاد مدیریت یکپارچه و واحد در سطح ملی برای راهبري، نظارت و ساماندهی امور اتباع خارجی تشکیل می‌شود.

2. کلیه وظایف اجرایی مربوط به اتباع خارجی که بر اساس قوانین موضوعه در حیطه وظایف سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها قرار دارد از تاریخ تصویب این قانون با هماهنگی و مدیریت شورای عالی مهاجرت به سازمان ملی مهاجرت واگذار می‌شود.

تبصره 1: در راستای ماده 28 قانون برنامه ششم توسعه، دستگاه‌های مرتبط با امور اتباع خارجی مقیم ایران و مهاجرت به کشور به استثنای بخش‌های مربوطه دستگاه‌های دفاعی، امنیتی و اطلاعاتی در سازمان ملی مهاجرت ادغام می‌شوند.

تبصره 2: کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای عمومی موظف‌اند در چارچوب قوانین و مقررات موضوعه و بر اساس مصوبات شورای عالی مهاجرت با سازمان ملی مهاجرت همکاری نمایند.

تبصره 3: مسئولیت اتباع خارجی در استان‌ها بر عهده سازمان ملی مهاجرت بوده و دفاتر اداره کل اتباع خارجی در استانداری‌ها با هماهنگی این سازمان فعالیت خواهند کرد.

تبصره 4: کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در سایر کشورها با هماهنگی سازمان ملی مهاجرت و در راستای مصوبات شورای عالی مهاجرت خدماتی چون ثبت وقایع چهارگانه را ارائه می‌نمایند.

تبصره 5: سازمان می‌تواند در راستای شرح وظایف و مأموریت‌های محوله با رعایت قوانین و مقررات مربوطه نسبت به برگزاری نشست‌های دو یا چندجانبه با مقامات ذی‌ربط سایر کشورها، سازمان‌های بین‌المللی (NGOها و INGOها) و سمن‌های داخلی اقدام و قراردادهای لازم را منعقد نماید. در امور مذاکره و انعقاد قرارداد با کشورها و سازمان‌های بین‌المللی با وزارتخانه‌های امور خارجه و اطلاعات هماهنگی لازم انجام شده و در صورت لزوم نقطه نظرات دستگاه‌های مذکور اخذ خواهد شد.

ماده 6 - وظایف سازمان ملی مهاجرت

به منظور اجرا، پیگیری و نظارت مصوبات شورای عالی مهاجرت، سازمان ملی مهاجرت در چهارچوب قوانین و مقررات و وظایف ذاتی دستگاه‌های اجرایی با وظایف و مأموریت‌های زیر تشکیل می‌شود:

1. برنامه‌ریزی برای اجرای سیاست‌ها و مصوبات مربوط به اقامت، اشتغال، استملاک و اسکان کلیه اتباع

خارجی

2. برنامه‌ریزی برای اجرای سیاست‌ها و مصوبات مربوط به ساماندهی حضور غیرقانونی اتباع در داخل

کشور

3. برنامه‌ریزی برای اجرای سیاست‌ها و مصوبات مربوط به مدیریت و نظارت بر بازار اشتغال اتباع

خارجی با هماهنگی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در راستای صیانت از حقوق اتباع ایرانی

جویای کار

4. برنامه‌ریزی و نظارت بر احداث، نگهداری اردوگاه‌های مراقبتی، مهمانشهرها، ساختمان‌های اداری،

مراکز ارائه خدمات و سایر امکانات

5. برنامه‌ریزی برای اجرای سیاست‌ها و مصوبات مربوط به تحصیل و ترک تابعیت با هماهنگی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران
6. برنامه‌ریزی برای اجرای سیاست‌ها و مصوبات مربوط به وقایع چهارگانه (تولد، ازدواج، طلاق و فوت) اتباع خارجی
7. صدور کلیه مدارك اقامت، اشتغال و تابعیت و خروج از کشور با هماهنگی نهادهای مرتبط.
8. شناسایی، آمارگیری و کسب اطلاعات مستند از وضعیت اتباع خارجی حاضر در کشور از حیث تعداد، سن، جنس، تحصیلات، پراکندگی، نوع اقامت، وضعیت اشتغال و تمامی موارد مرتبط و مؤثر در ساماندهی آنها از طریق ایجاد سامانه جامع و به‌روزرسانی مستمر اطلاعات.
9. سازمان ملی مهاجرت ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون موظف است با همکاری وزارتخانه‌های اطلاعات و خارجه، سازمان ثبت احوال، و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نسبت به ایجاد پایگاه اطلاعات اتباع خارجی اقدام نماید.
10. میزان و نحوه دسترسی نهادهای داخلی و خارجی متولی و خدمت رسان در حوزه اتباع به پایگاه اطلاعات اتباع خارجی، منوط به ارائه درخواست با هماهنگی سازمان ملی و کسب مجوز شورای عالی است.
11. سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در راستای بهره‌مندی کشور از خدمات و مهارت‌های تخصصی و استفاده از ظرفیت‌های (علمی، اقتصادی، فرهنگی و...) اتباع خارجی.
12. مدیریت فرایند پذیرش، زیست‌سنجی (ثبت آثار بیومتریک) و نگهداری (کوتاه‌مدت و بلندمدت) اتباع خارجی غیرمجاز در اردوگاه‌های مراقبتی و ترخیص یا اعزام آنها جهت طرد از کشور
13. اجرای سیاست‌ها، برنامه‌ها و مصوبات شورای عالی مهاجرت در خصوص هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی و همچنین سازمان‌های مردم‌نهاد داخلی و خارجی در حوزه اتباع خارجی.
14. جذب، ترخیص، نگهداری و توزیع کمک‌های اهدایی برای اتباع خارجی از سوی سازمان‌های بین‌المللی، سازمان‌های خیریه غیردولتی و کشورهای خارجی.
15. سازمان می‌تواند نسبت به ترخیص، اقام و کالاهای اهدایی از سوی سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای خارجی با اخذ مجوزهای لازم از دستگاه‌های مربوطه رأساً اقدام نماید.
16. برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی برای مدیریت اطلاع‌رسانی در حوزه اتباع خارجی در رسانه‌ها، مطبوعات و فضای مجازی
17. رصد اخبار، گزارش‌ها و تحولات مربوط به اتباع خارجی و ارائه تحلیل‌های لازم به مراجع ذی‌ربط
18. انجام مطالعات و پژوهش‌های میدانی و کاربردی در حوزه اتباع خارجی با همکاری مراکز علمی مرتبط و نهادهای غیردولتی و تدوین بسته‌های سیاستی برای ارائه و تصویب به شورای عالی مهاجرت.

19. برنامه‌ریزی و تهیه بودجه سالیانه مطابق شرح وظایف و مأموریت‌های محوله، جذب، تخصیص و توزیع اعتبارات دولتی اعم از جاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه آن به شورای عالی مهاجرت برای تصویب

20. تدوین آئین‌نامه‌های اجرایی مورد نیاز این قانون و ارائه به شورای عالی مهاجرت برای تصویب

بخش چهارم: ورود و خروج و عبور از ایران

ماده 7: ورود و عبور اتباع خارجی

- 1- اتباع خارجی که درخواست ورود و عبور از جمهوری اسلامی ایران را دارند، باید با حضور در کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در کشور مبدأ و ارائه گذرنامه یا مدارک هویتی معتبر از طرف دولت متبوعه، اقدام به دریافت روادید نمایند.
- 2- هر يك از اتباع خارجي پس از دریافت روادید، باید از محل‌های رسمی مشخص شده در روادید و با اجازه مأمورین فرماندهی کل انتظامی، اقدام به ورود یا خروج کنند.
- 3- مدت مقرر شده در روادید نمی‌تواند بیش از 90 روز و بیش از دو بار در سال باشد.
- 4- در صورتی که اتباع خارجی درخواست تمدید بیش از 90 روز روادید را داشته باشند باید درخواست خود را به سازمان ارائه نمایند. ادامه مدت مذکور منوط به موافقت سازمان است.
- 5- کلیه مراحل ورود و خروج اتباع خارجی اعم از مرزهای زمینی، دریایی و هوایی با نظارت و کنترل فرماندهی کل انتظامی انجام خواهد شد.
- 6- هر يك از اتباع خارجي براي ورود و عبور از ایران باید اثر انگشت را ثبت و چهره‌نگاری شوند. در صورت لزوم مشخصات بیومتریک دیگری نیز بر اساس اعلام نیاز سازمان به موارد فوق اضافه می‌گردد.
- 7- صاحبان و متصرفان اماکن شخصی و مسئولین اماکن عمومی و خصوصی موظف‌اند ظرف مدت 24 ساعت، توقف هر تبعه خارجی را به نیروی انتظامی اعلام کنند.

ماده 8: محدودیت تردد و اسکان

- 1- خط سیر و مدت زمان توقف در بین راه در روادید ذکر شده و هر گونه تغییری در آن نیازمند کسب مجوز از سازمان است.
- 2- محدوده تردد اتباع خارجی که به طور مجاز وارد کشور می‌شوند و مرزهای مجاز برای ورود و خروج آنان توسط سازمان ملی تعیین و به مبادی ذی‌ربط اعلام می‌شود. تخلف از این محدوده مشمول تردد غیرمجاز موضوع مواد (19) و (20) این قانون می‌باشد.
- 3- تردد و اسکان اتباع خارجی بر اساس محدوده مقرر در روادید می‌باشد.
- 4- تمامی اتباع خارجی بالاتر از 15 سال سن، باید مدارک شناسایی خود را همیشه به همراه داشته باشند و در صورت درخواست فرماندهی کل انتظامی، تبعه خارجی موظف به ارائه مدارک شناسایی است.

چنانچه تبعه خارجی مدارك معتبر نداشته باشد و یا از زمان اعتبار آن گذشته باشد بلافاصله توسط نیروی انتظامی به اردوگاه‌های اسکان برای انجام فرآیند اخراج، فرستاده می‌شود.

5- اتباع خارجی که بدون داشتن مدارك هویتی و روادید وارد خاک ایران شده و یا علیرغم داشتن مدارك، از مسیرهای غیرمجاز به کشور وارد شوند پس از اعمال مجازات مقرر قانونی، در اولین فرصت نسبت به اخراج آنها اقدام می‌شود.

6- در صدور روادید، تعداد دفعات عبور از مرزهای جمهوری اسلامی ایران نیز قید خواهد شد و اتباع خارجی موظف به رعایت بند مذکور هستند. اتباع خارجی موظف می‌باشند در زمان مقرر در روادید، ایران را ترك نمایند، مگر اینکه تقاضای تمدید روادید آنها مورد موافقت قرار گیرد.

تبصره 1: مقامات دیپلماتیک، مدعوین سیاسی، فرهنگی و اقتصادی که از سوی مقامات رسمی با هماهنگی وزارت امور خارجه و اتباع کشوری که با جمهوری اسلامی ایران در این خصوص تفاهم نامه داشته و یا در زمانی که مشمول رفتار متقابل گردند از ماده 8 این قانون معاف می‌شوند. شرایط ورود، مدت حضور و خروج اتباع خارجی دارای روادید دیپلماتیک توسط وزارت امور خارجه تعیین و به فرماندهی کل انتظامی اعلام می‌شود.

ماده 9: ممنوعیت صدور روادید و ورود

در صورتی که تبعه خارجی دارای شرایط زیر باشد برای وی روادید صادر نخواهد شد و از ورود آن به جمهوری اسلامی ایران ممانعت و در صورت حضور در ایران، پس از طی مراحل قانونی و اعمال مجازات مقرر قانونی، اخراج خواهد شد.

1. صحت اسناد ارائه شده مورد تردید قرار گیرد.
2. از مدارك جعلی برای دریافت گذرنامه یا روادید استفاده شده است.
3. از اوراق و اسناد مسافرتی شخص دیگری استفاده نماید.
4. حضور تبعه خارجی در ایران موجب مخاطراتی برای نظم عمومی، امنیت ملی یا بهداشت عمومی و یا به طرق دیگر منافی مصالح کشور باشد.
5. اتباع خارجی که تحت پیگرد پلیس بین‌الملل یا محاکم قضایی بین‌المللی قرار دارند.
6. تبعه خارجی که به دلایل سیاسی و امنیتی و حکم قضایی از جمهوری اسلامی ایران اخراج شده باشد.
7. تبعه خارجی که مدت گذرنامه یا اوراق هویتی وی به پایان رسیده یا فاقد مدارك هویتی معتبر باشد.
8. در وضعیتی که تبعه خارجی نتواند اثبات کند قادر به تأمین معاش خود در ایران است، به استثنای پناهندگان و آوارگان.
9. تبعه خارجی که قصد ورود غیرقانونی سلاح گرم و سرد و همچنین قاچاق مواد مخدر و کالا را داشته باشد.

10. هر تبعه خارجی که علیه جمهوری اسلامی ایران و اتباع ایرانی مقیم داخل یا خارج از کشور اقدامی جنایتکارانه اعم از اقتصادی، سیاسی و امنیتی انجام داده باشد.

تبصره 1: شورای عالی مهاجرت می‌تواند در مواقع خاص تصمیماتی در رابطه با ممنوعیت ورود اتباع خارجی کشور خاص یا تمامی اتباع خارجی برای حفظ نظم و امنیت و سلامت عمومی اتخاذ نماید. تصمیم در خصوص ممانعت از ورود یا صدور روادید باید به صورت عمومی منتشر شود.

ماده 10: معافیت از روادید

- اتباع خارجی زیر برای ورود و خروج از جمهوری اسلامی ایران، نیازمند دریافت روادید نمی‌باشند:
- 1- اتباع خارجی که دارای کارت اقامت دائم و یا کارت اقامت موقت می‌باشند به شرطی که سه ماه از مدت اعتبار کارت اقامت دائم و 10 روز از مدت اعتبار کارت اقامت موقت باقی مانده باشد.
 - 2- تبعه کشوری که با جمهوری اسلامی ایران موافقت‌نامه معافیت از روادید منعقد کرده باشد.
 - 3- مقامات دیپلماتیک و سفیرای خارجی و کارکنان سازمان‌های بین‌المللی و خانواده‌های آنها بر اساس موافقت‌نامه‌های دوجانبه
 - 4- شخصیت‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و ورزشی که به صورت رسمی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران دعوت شده‌اند.

تبصره 1: اتباع خارجی مشمول بند یک این ماده، می‌توانند با ارائه دلایل قابل‌پذیرش در خصوص پایان مدت مجوز، از فرماندهی کل انتظامی درخواست ورود محدود، بدون دریافت روادید برای پیگیری تمدید مجوز داشته باشند. اتباع خارجی در صورت موافقت فرماندهی کل انتظامی، موظف‌اند حداکثر سه روز به سازمان ملی مهاجرت برای تمدید یا ارتقای مجوز اقامت خود اقدام نمایند.

تبصره 2: منظور از خانواده اشخاص مذکور در این ماده شامل همسر، فرزندان و افراد تحت تکفل آنها که با هم زندگی می‌کنند، می‌باشد.

تبصره 3: روادید اتباع خارجی بند 3 و 4 در این ماده توسط وزارت امور خارجه صادر می‌شود.

ماده 11: لغو روادید

- روادید اتباع خارجی با توجه به شرایط زیر ابطال و لغو خواهد شد.
- 1- در صورتی که صحت اسناد ارائه شده حتی پس از صدور روادید، مورد تردید قرار گیرد.
 - 2- زمانی که مشخص شود تبعه خارجی قصد سوءاستفاده و کلاهبرداری از روادید را دارد.
 - 3- هر گونه تغییر و مخدوش شدن (عمدی) هر بخشی از روادید از جمله هولوگرام
 - 4- عضویت در گروه‌های سلفی، افراطی و مشکوک به تهدید برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به تشخیص وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه پاسداران.
 - 5- در صورتی که تبعه خارجی در کشور به مجازات درجه پنج به بالا محکوم شود.

6- چنانچه فعالیت و رفتار تبعه خارجی در داخل کشور با نوع رویداد مطابقت نداشته باشد. تبصره: هر تبعه خارجی که مرتکب موارد مذکور شود علاوه بر ابطال رویداد و اعمال مجازات مقرر قانونی، از ایران اخراج خواهد شد.

ماده 12: ورود موقت (اضطراری)

در شرایط اضطراری هوایی، دریایی یا زمینی برای وسایل نقلیه و یا سلامت مسافران، اتباع خارجی می‌توانند درخواست ورود موقت با شرایط زیر را داشته باشند.

- 1- خلبان، ناخدا و یا نمایندگان مسئول شرکت‌های هواپیمایی، کشتیرانی و وسایل نقلیه زمینی مربوطه موظف هستند فهرست و مشخصات کامل افرادی که قصد پیاده شدن را دارند تهیه و به فرماندهی کلی انتظامی ارائه نمایند.
- 2- مجوز ورود و توقف تا زمانی که زمینه ادامه سفر مهیا گردد معتبر خواهد بود. این زمان حداکثر به مدت 15 روز و در موارد اضطراری و به تشخیص فرماندهی کلی انتظامی برای مدت سی روز دیگر قابل تمدید است.
- 3- تبعه خارجی برای ورود اضطراری باید مشمول بندهای ماده 8 این قانون نباشد.
- 4- محدوده حرکت در این شرایط توسط فرماندهی کلی انتظامی تعیین می‌گردد.
- 5- تمامی هزینه‌های ورود موقت اعم از هزینه‌های تغذیه، پوشاک، پزشکی، تشییع جنازه بر عهده مسئولین وسایل نقلیه (اعم از هواپیما، کشتی و اتومبیل) یا نمایندگان آنها است.

ماده 13: خروج

هر فردی اعم از شهروند ایرانی و اتباع خارجی برای خروج از کشور، باید گذرنامه، رویداد یا سند سفر معتبر داشته و از مبادی رسمی اقدام به خروج نماید.

- 1- اجازه خروج از ایران پس از بررسی مدارک، توسط فرماندهی کلی انتظامی صادر می‌شود.
- 2- اتباع خارجی که مدت توقف آنها در ایران کمتر از نود روز باشد به رویداد خروج نیازی ندارند ولی موظف‌اند با تکمیل اعلامیه خروج فرماندهی کلی انتظامی، خروج خود را اعلام کند.
- 3- در صورتی که تبعه خارجی، خروج خود را به فرماندهی کلی انتظامی اعلام نکند از ورود مجدد وی به ایران جلوگیری خواهد شد.

ماده 14: اخراج

اتباع خارجی دارنده شرایط زیر پس از تحمل مجازات مقرر قانونی، توسط فرماندهی کلی انتظامی به کشور متبوع یا کشوری که از آن طریق وارد خاک جمهوری اسلامی ایران شده است، اخراج می‌شوند:

- 1- تبعه خارجی که هر يك از موارد قید شده در رویداد اعم از مسیر حرکت، توقف و مدت اقامت و موضوع اقامت در ایران را بدون اجازه فرماندهی کلی انتظامی تغییر داده یا مراعات نکند.

- 2- هر تبعه خارجی که فاقد روادید یا کارت اقامت معتبر است.
 - 3- هر تبعه خارجی که فعالیت‌های سیاسی (ضد نظام) انجام دهد.
 - 4- هر تبعه خارجی که توسط سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی تهدیدی برای امنیت کشور ارزیابی شود.
 - 5- در صورتی که مدت مجوز اقامت دائم و موقت به پایان رسیده باشد و تبعه خارجی اقدامی برای تمدید آن نکرده باشد.
 - 6- درخواست تمدید روادید یا اقامت آن رد شده باشد.
 - 7- تغییرات ایجاد شده در محل اشتغال، محل سکونت و سایر اطلاعات فردی و خانوادگی اعم از تولد، فوت، ازدواج و... را ظرف مدت معین در این قانون، به سازمان ملی مهاجرت اعلام نکند.
- تبصره 1: آئین‌نامه نحوه ابلاغ و مهلت خروج و روش‌های اخراج از کشور توسط سازمان ملی با همکاری فرماندهی کل انتظامی تدوین و به تصویب به شورای عالی مهاجرت می‌رسد.
- تبصره 2: تبعه خارجی که به دلایلی غیرامنیتی و جرایم غیر کیفری محکوم به اخراج شده باشد، می‌تواند درخواست تجدیدنظر و تعویق اجرای حکم را به سازمان ملی ارائه کند. سازمان ملی موظف است ظرف 20 روز، نسبت به تکمیل پرونده و رد حکم اخراج یا تأیید آن اقدام نماید. در مدت رسیدگی توسط سازمان، امکان آزادی موقت با رأی دادگاه و تأمین قرار لازم وجود دارد.
- تبصره 4: اتباع خارجی باید هزینه‌های اخراج را تأمین نمایند، در صورتی که قادر به تأمین هزینه‌ها نباشند، ممنوعیت ورود به ایران تا زمانی که هزینه‌ها را پرداخت نکند اعمال خواهد شد.
- تبصره 5: هزینه اخراج اتباع خارجی که به صورت غیرمجاز توسط کارفرمایان ایرانی بکار گرفته شده‌اند بر عهده کارفرمای ایرانی است.

ماده 15: بازداشت موقت

- 1- اتباع خارجی که خلاف مقررات عمومی و مواد این قانون عمل نمایند توسط فرماندهی کل انتظامی، بازداشت موقت و پس از صدور حکم، اخراج یا مشمول مجازات مقرر قانونی می‌شوند.
- 2- اتباع خارجی به مدت حداکثر 20 روز بازداشت موقت شده و در طی این مدت، باید وضعیت پرونده آنها توسط دادگاه، نهایی شود.
- 3- مکان‌های بازداشت موقت در اردوگاه‌های اسکان موقت است. در مواردی که تبعه خارجی دارای جرم امنیتی و سیاسی باشد با تشخیص نهادهای امنیتی و اطلاعاتی و با همکاری فرماندهی کل انتظامی در مکان‌های مشخص بازداشت می‌شوند.
- 4- علل و مدت بازداشت به نماینده قانونی تبعه خارجی (همسر، فرزند، پدر یا هر فردی را که تبعه خارجی معرفی نماید) و کشور متبوع وی، ظرف سه روز اطلاع‌رسانی خواهد شد.

- 5- کلیه هزینه‌های بازداشت موقت در صورت اثبات اتهامات، بر عهده تبعه خارجی خواهد بود.
- 6- تبعه خارجی و نماینده قانونی‌اش می‌تواند حداکثر تا سه روز پس از اطلاع، نسبت به حکم قرار بازداشت موقت اعتراض کند.

ماده 16: بازگشت داوطلبانه

سازمان با همکاری سازمان‌های بین‌المللی، نهادها و مؤسسات عمومی و خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد و کشور مبدأ، راهکارهایی را برای تسهیل و تشویق بازگشت داوطلبانه و خودانگیخته اتباع خارجی، تدوین و برای تصویب به شورای عالی ارائه نماید.

ماده 17: معافیت از اخراج

- اتباع خارجی زیر در صورت نداشتن مشکل امنیتی، اخراج نخواهند شد.
- 1- زنان باردار، کودکان بی‌سرپرست زیر 15 سال سن، افراد سالخورده و اتباعی که به دلایل جسمی توانایی انجام مسافرت را نداشته و یا بیم خطر جانی برای آنها می‌رود.
 - 2- اتباع خارجی که ظن قوی مبنی بر اعدام یا شکنجه در صورت بازگشت آنها وجود دارد.
 - 3- افراد مجروح و دارای بیماری حاد، تا زمان طی شدن فرآیند درمان

ماده 18: ممنوعیت اخراج

- اخراج هر تبعه خارجی که شرایط زیر را داشته باشد تا زمان رفع آنها و حکم قضایی، تعلیق خواهد شد.
- 1- در انتظار نتیجه دادگاه باشد.
 - 2- دوران محکومیت اعم زندان و پرداخت جزای نقدی و جبران خسارت به پایان نرسیده باشد.
 - 3- بدهی مالیاتی و دولتی داشته باشد.
 - 4- حضور برای تکمیل تحقیقات، بنا بر نظر محاکم قضایی و نهادهای امنیتی لازم باشد.
- تبصره 1: بلافاصله پس از طی دوران محکومیت، جبران خسارت و پایان تحقیقات، فرماندهی کل انتظامی موظف است نسبت به اخراج تبعه خارجی اقدام نماید، مگر در مواردی که حکم ممنوعیت اخراج توسط دادگاه‌های جمهوری اسلامی تمدید گردد.

بخش پنجم: اقامت

ماده 19: اقامت

1. اقامت اتباع خارجه در ایران به دو صورت اقامت موقت و اقامت دائم است.
2. اجازه اقامت دائم و موقت توسط سازمان ملی مهاجرت تحت شرایط و اولویت‌های اشاره شده در مواد 22، 23، 24، 25، 26، 27، 28 صادر می‌شود.

1. اقامت دائم، شامل اتباع خارجي می‌شود که حداقل شش ماه از سال را در ایران، حضور داشته و اقامتگاه قانونی رسمی داشته باشند.
2. متقاضی باید شخصاً برای دریافت مجوز اقامت در مراکز تعیین شده حضور یابد.
3. در صورت فوت یا جدایی حامی خانواده، اتباع خارجی ظرف 30 روز باید نسبت به معرفی حامی از میان مادر یا فرزند بزرگتر که به سن قانونی (18 سال) رسیده اقدام نموده و مراحل تعویض کارت اقامت را به انجام برسانند.
4. فرزندان اتباع خارجی که به سن قانونی (18 سال) می‌رسند، می‌توانند به شرط داشتن شرایط و حضور حداقل سه‌ساله در ایران، درخواست مجوز اقامت فردي نمایند.
5. سازمان موظف است در هر مرحله از صدور، تمدید یا ارتقای مدت اقامت، استعلام از نهادهای امنیتی، اطلاعاتی، قضایی و مالی را مبني بر بلا مانع بودن صدور یا تمدید اقامت را دریافت نماید.
6. نهادهای اطلاعاتی و امنیتی مذکور موظف‌اند، ظرف سه ماه نسبت به ارائه پاسخ به سازمان اقدام نمایند. در صورت عدم پاسخ در مدت تعیین شده، سازمان مجاز به صدور یا تمدید مجوز اقامت می‌باشد.
7. اتباع خارجی که از طریق کنسولگری اقدام به دریافت مجوز اقامت دائم می‌نمایند، باید درخواست گواهی سوء پیشینه کیفری از کشور یا محل اقامت خود را ارائه نمایند.
8. سازمان موظف است، نسبت به دریافت اطلاعات هویتی بیومتریک از جمله اثر انگشت، چهره‌نگاری و آزمایش دي.ان.اي و اطلاعات اقامتی و اشتغال و هر گونه اطلاعاتی که شورا مصوب می‌کند، برای ایجاد بانک داده‌های اتباع خارجی اقدام کند.
9. تمامی هزینه‌های دریافت اطلاعات بیومتریک و اقامتی و همچنین هزینه‌های صدور و تمدید مجوز اقامت، بر عهده اتباع خارجی متقاضی خواهد بود.
10. هریک از اتباع خارجی اعم از والدین و فرزندان، ملزم به دریافت شماره شناسایی منحصر بفرد اتباع خارجی خواهند بود.
11. اتباع خارجی، موظف به رعایت محدودیت‌های تردد و اسکان و اشتغال مندرج در مجوز اقامت خواهند بود. هر گونه تغییر در محدودیت‌ها منوط به تصویب سازمان است. در صورت تخلف، مجوز اقامت باطل و تبعه خارجی اخراج خواهد شد.
12. اتباع خارجی موظف‌اند هرگونه تغییر در محل اقامت و اشتغال و سایر موضوعات، اعم از فوت، تولد، ازدواج و طلاق را ظرف مدت 10 روز به سازمان برای بروز رسانی اطلاعات ارائه نمایند. در صورت تخلف، مشمول مجازات درجه هشت و جریمه نقدي به مبلغ 20 میلیون ریال خواهند شد.
13. سازمان موظف است، پس از تشکیل بانک داده‌های اتباع خارجی، با هماهنگی شورای عالی، نسبت به ارائه اطلاعات عمومی به نهادهای اطلاعاتی و امنیتی و نهادهای خدماتی از جمله سازمان ثبت احوال،

سازمان ثبت اسناد و املاک، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، وزارت آموزش و پرورش، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت امور اقتصاد و دارایی و سایر نهادهای عمومی و خصوصی و تعاونی که به اتباع خارجی خدمات ارائه می‌دهند، اقدام نماید.

14. مجوز اقامت دائم در سه سطح، مجوز اقامت سه‌ساله، مجوز اقامت هفت‌ساله و مجوز اقامت ویژه (ده‌ساله) توسط سازمان صادر خواهد شد.

15. افراد دارای اقامت برای خروج از ایران و ورود مجدد، نیازمند هماهنگی با سازمان و فرماندهی کل انتظامی جمهوری اسلامی ایران خواهند بود.

16. اتباع خارجی که مدت زمان عدم حضور متوالی آنها در جمهوری اسلامی ایران، بیش از پنج ماه در سال برای کارت اقامت سه‌ساله و ده ماه در سال برای کارت اقامت هفت‌ساله باشد، کارت اقامت دائم در هر سطحی باشد باطل و مراحل دریافت از ابتدا خواهد بود. مگر شورایی عالی استثنائاتی برای برخی از اتباع قائل شود. مدت زمان عدم حضور متوالی برای اتباع خارجی دارنده کارت اقامت ویژه، یکسال است.

17. تمامی هزینه‌های دریافت اقامت دائم، بر عهده متقاضی خواهد بود.

18. سازمان می‌تواند برای تسریع در فرایند صدور کارت و جمع‌آوری اطلاعات، با هماهنگی شورایی عالی از ظرفیت دفاتر کفالت، اشتغال و اقامت اتباع خارجی، دفاتر خدمات الکترونیک دولتی و شرکت ملی پست ایران، بهره‌برداري کند.

تبصره 1: سفرا و کارکنان سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های خارجی و خانواده آنها از شمول بنده 16 این ماده معاف خواهند بود. شرایط حضور و مدت اقامت آنها، توسط وزارت امور خارجه تعیین و به سازمان ملی مهاجرت اعلام می‌گردد.

تبصره 2: در هر زمانی اگر اتهامی از سوی دستگاه‌های امنیتی یا انتظامی به یکی از افراد متقاضی اقامت، وارد شود سازمان مکلف به تعلیق کلیه خدمات تا زمان بررسی اتهامات است. در صورت اثبات اتهامات، تبعه خارجی پس از طی دوران محکومیت و مجازات مقرر قانونی، بلافاصله از کشور اخراج خواهد شد.

تبصره 3: هر تبعه خارجی که اتهام کیفری آن در دادگاه‌های جمهوری اسلامی به اثبات برسد، پس از طی مجازات مقرر قانونی و دوران محکومیت از کشور اخراج خواهد شد و حق اقامت در جمهوری اسلامی ایران را نخواهد داشت.

تبصره 4: هر تبعه خارجی که از سوی مراجع قضایی جمهوری اسلامی ایران به اتهام جرم حقوقی محکوم گردد، مجوز اقامت وی ابطال و تمامی مراحل دریافت مجوز اقامت را از ابتدا باید آغاز نماید.

ماده 21: اقامت سه‌ساله

1- شرایط دریافت اقامت سه‌ساله عبارتند از:

- اثبات داشتن درآمد کافی برای تأمین هزینه‌های زندگی خانواده
- نداشتن سابقه کیفری، تعقیب قضایی، پرونده باز قضایی، سوءسابقه امنیتی و بدهی مالیاتی
- انجام مصاحبه حضوری
- سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال به ميزاني که توسط شوراي عالي مقرر مي‌گردد.

2- اتباع خارجی دارای اقامت سه‌ساله، قادر به دریافت خدماتی از جمله تحصیل، درمان و بیمه، اخذ گواهینامه، اشتغال مجاز، رهن و اجاره املاک، طرح دعوا و حساب بانکی خواهند بود.

ماده 22: اقامت هفت‌ساله

1- شرایط دریافت اقامت هفت‌ساله عبارتند از:

- داشتن مجوز اقامت سه‌ساله
- حضور حداقل 30 ماه در ایران
- اثبات داشتن درآمد کافی برای تأمین هزینه‌های زندگی خانواده
- بیمه اجتماعی معتبر
- فقدان سابقه کیفری، تعقیب قضایی، پرونده باز قضایی، سوءسابقه امنیتی، بدهی مالیاتی
- اقامتگاه رسمی و معتبر
- اشتغال رسمی یا داشتن مجوز کار معتبر در مشاغل تعیین شده برای سرپرست خانواده اتباع خارجی
- انجام مصاحبه حضوری

2- اتباع خارجی دارنده اقامت سه‌ساله، شش ماه پیش از پایان مدت اقامت می‌توانند نسبت به درخواست تمدید مجوز اقامت سه‌ساله یا صدور مجوز اقامت هفت‌ساله اقدام نمایند.

3- اتباع خارجی دارای مجوز اقامت هفت‌ساله علاوه بر خدمات دریافتی در اقامت سه‌ساله، مشمول مالکیت و نقل و انتقال سند اموال منقول خواهند بود.

ماده 23: اقامت ویژه (ده‌ساله)

1- شرایط دریافت اقامت ویژه (ده‌ساله) عبارتند از:

- داشتن مجوز اقامت هفت‌ساله، به استثنای مواردی که شورای عالی مهاجرت تعیین می‌کند.
- حضور حداقل 6 سال در ایران
- اثبات داشتن درآمد کافی برای تأمین هزینه‌های زندگی خانواده
- بیمه اجتماعی معتبر
- فقدان سابقه کیفری، تعقیب قضایی، پرونده باز قضایی، سوءسابقه امنیتی، بدهی مالیاتی
- اقامتگاه رسمی و معتبر
- اشتغال رسمی یا داشتن مجوز کار معتبر در مشاغل تعیین شده برای سرپرست خانواده اتباع خارجی
- انجام مصاحبه حضوری

- 2- دریافت اقامت ده‌ساله، منوط به داشتن مجوز اقامت هفت‌ساله و حضور حداقل شش سال در ایران خواهد بود مگر اینکه شورای عالی مهاجرت در موارد خاص به برخی از اتباع خارجی اعطا نماید.
- 3- دارندگان مجوز اقامت هفت‌ساله، می‌توانند یک سال قبل از انقضای مجوز نسبت به دریافت مجوز اقامت ویژه اقدام نمایند.
- 4- اقامت ویژه (ده‌ساله) تمام امتیازات و حقوق اتباع ایرانی، را به استثناء حقوق سیاسی از جمله حق رأی و انتخاب شدن، مشارکت در فعالیت‌های سیاسی، انتصاب در پست‌های دولتی، فعالیت در نیروهای نظامی و انتظامی و همچنین انجام خدمت سربازی و معافیت از حقوق گمرکی برخوردار می‌باشند.

ماده 24: اولویت دریافت کارت اقامت دائم

- 1- اتباع خارجی که خدمات شایانی در حوزه‌های اشتغال، امنیت، آموزش، فرهنگ، ورزش، سرمایه‌گذاری، تجارت و بازرگانی به جمهوری اسلامی ایران ارائه کرده باشند. آئین‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان تدوین و پس از تصویب شورای عالی، قابل اجرا خواهد بود.
- 2- دارندگان مدارک اقامتی معتبر (کارت آمایش 15، کارت هویت 14، گذرنامه و رواید با پروانه اقامت، دفترچه اقامت صادره توسط فرماندهی کل انتظامی، دفترچه اقامت ویژه و دفترچه پناهندگی)
- 3- همسران بانوان ایرانی که دارای سند ازدواج قانونی از مراجع رسمی می‌باشند.
- 4- اتباع خارجی دارنده درخواست از سوی کارفرمای ایرانی
- 5- والدین دانش‌آموزانی که در مدارس جمهوری اسلامی ایران دارای سابقه 3 سال آموزشی می‌باشند.
- 6- اتباع خارجی متولد ایران (اثبات آن بر عهده تبعه خارجی و منوط به دریافت رأی رسمی از دادگاه‌های جمهوری اسلامی ایران می‌باشد)
- 7- همسر و فرزندان اتباع خارجی که در ایران مجوز اقامت دائم دریافت کرده باشد. همسر و فرزندان تبعه خارجی باید اسناد و مدارک ثبت ازدواج در مراجع رسمی را برای دریافت مجوز ارائه نمایند.

8- تنها ازدواج‌های قانونی که در مراجع رسمی ثبت شده است شامل این قانون خواهند بود. علاوه بر داشتن مدارک و اسناد معتبر و قانونی، برای اثبات نسب، ملزم به ارائه آزمایش دی.ان.ای هستند.

9- اتباع خارجی که در ایران مقیم بوده و دارای یکی از اولویت‌ها مذکور می‌باشند، موظف‌اند حداکثر تا سه ماه پس از تصویب این قانون به سازمان ملی مهاجرت مراجعه و مدارک مورد نیاز را تحویل داده و رسید اولویت‌بندی دریافت کنند. هر تبعه خارجی که در مهلت مقرر اقدام نکند از تمامی خدمات مندرج در این قانون اعم از اداری، مالی، بهداشتی، بانکی، آموزشی، اشتغال و استملاک و ازدواج و ... محروم و توسط فرماندهی کل انتظامی بلافاصله اخراج خواهد شد.

10- سایر اتباع خارجی متقاضی دریافت اقامت که مشمول اولویت‌های فوق نمی‌باشند، باید از طریق کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در کشورهای متبوع خود، اقدام به ثبت‌نام و درخواست اقامت نمایند. کنسولگری‌ها درخواست اقامت و اطلاعات مورد اشاره در بند هشت ماده بیست و دو را از تبعه خارجی دریافت و برای صدور کارت اقامت به سازمان ملی مهاجرت ارسال کند. سازمان موظف است بر مبنای مجوز شورای عالی و پس از طی مراحل اداری ماده بیست و دو، نسبت به صدور کارت اقامت اقدام نماید.

11- مجوزهای جذب فراتر از اولویت‌های مذکور، توسط سازمان تدوین و پس از تصویب شورای عالی و تأیید رئیس‌جمهور قابل اجرا خواهد بود.

تبصره: درخواست کارفرمایان ایرانی مورد اشاره در بند 4 این ماده باید به تأیید اداره کل اشتغال اتباع بیگانه رسیده و از طریق سازمان‌های معتبر، اقدامات اولیه برای بیمه تبعه خارجی انجام شود. در صورت اثبات تخلف کارفرما در درخواست برای تبعه خارجی، کارفرما مشمول مجازات مقرر قانونی خواهد شد.

ماده 25: اقامت موقت

1. اقامت موقت شامل درخواست برای اشتغال، تحصیل و آموزش، زیارت، بازدید از خانواده، گردشگری، ورزشی، مطبوعاتی، سرمایه‌گذاری، تجارت و بازرگانی و درمانی خواهد بود.

2. اتباع خارجی دارای اقامت موقت، قادر به دریافت خدماتی از جمله تحصیل، درمان و بیمه، اخذ گواهینامه، اشتغال مجاز، رهن و اجاره، طرح دعوا و حساب بانکی خواهند بود.

3. مدت زمان اقامت موقت حداقل باید بیش از 90 روز و حداکثر یکسال می‌باشد. در صورت درخواست تبعه خارجی در صورت احراز شرایط، قابل تمدید می‌باشد.

4. اتباع خارجی که درخواست اقامت موقت در موضوعات بند یک این ماده را دارند باید به کنسولگری‌های جمهوری اسلامی در کشور متبوعشان مراجعه و نسبت به دریافت اقامت موقت، اقدام می‌نمایند.

5. اتباع خارجی برای درخواست اقامت و تمدید آن در موارد اشاره شده در بند یک این ماده، باید دعوتنامه از سازمان، وزارتخانه یا دستگاه دولتی و خصوصی را به همراه مدارک به کنسولگری ارائه نمایند.

6. اتباع خارجي متقاضی مجوز اقامت موقت، باید گواهی سوء پیشینه از کشور یا محل اقامت خود را به کنسولگری ارائه نمایند.
7. شورای عالی مهاجرت، می‌تواند برای نخبگان در حوزه‌های ذکر شده در بند 1 این ماده که خدمات شایانی به جمهوری اسلامی ارائه داده یا خواهند داد، درخواست مجوز اقامت موقت داشته باشد.
8. تمامی هزینه‌های دریافت اقامت موقت بر عهده متقاضی خواهد بود.
9. زمان مجوز اقامت موقت با هماهنگی نهادهای مربوطه و سازمان ملی مهاجرت تعیین می‌گردد.
10. در صورتی که مشخص شود مجوز اقامت موقت در موضوعی غیر از آنچه تعیین شده است مورد سوء استفاده قرار گرفته، مجوز ابطال و فرد پس از اعمال مجازات مقرر قانونی، اخراج می‌گردد.
11. آئین‌نامه شرایط دریافت و تمدید اقامت موقت، توسط سازمان ملی مهاجرت با همکاری دستگاه‌های مرتبط بخش‌های مذکور در بند 1 این ماده تدوین و پس از تصویب شورای عالی و ابلاغ رئیس‌جمهور اجرا خواهد شد.

ماده 26: مجوز اقامت فردي يا خانوادگي

- 1- مجوزهاي اقامت به دو صورت فردي و خانوادگي صادر مي‌گردد.
- 2- مجوزهاي اقامت براي اتباع بالاي 18 سال سن صادر مي‌گردد. افراد کمتر از 18 سال سن تحت تکفل سرپرست، مجوز اقامت خانوادگي دریافت می‌کنند.
- 3- مجوزهاي اقامت خانوادگي با محوریت سرپرست خانواده، صادر می‌شود.
- 4- در مجوز خانوادگي، مشخصات سرپرست به عنوان حامي درج می‌گردد.
- 5- اتباعي که داراي مجوز اقامت خانوادگي هستند، موظف‌اند 90 روز پیش از پایان 18 سالگي براي دریافت مجوز اقامت فردي درخواست کنند.

تبصره: براي دریافت مجوز اقامت خانوادگي، کلیه اعضاي خانواده به همراه سرپرست باید نسبت به ثبت اطلاعات هویتی و بیومتریک و مصاحبه حضوري اقدام کنند.

ماده 27: شرایط مصاحبه

- 1- تمامی اتباع براي درخواست مجوز اقامت دائم، باید در مصاحبه‌هاي سازمان یا کنسولگری‌هاي جمهوری اسلامی در کشور متبوعشان، شرکت کنند.
- 2- اتباعي که تقاضاي مجوز اقامت خانوادگي دارند، باید با اعضاي خانواده در مصاحبه مشارکت کنند.
- 3- مدارک مورد نیاز براي ارائه در زمان مصاحبه، توسط سازمان تعیین و تبعه خارجي موظف به ارائه مدارک مورد نیاز می‌باشد.
- 4- در صورت صلاحدید سازمان، مصاحبه تجدید خواهد شد.

5- عدم حضور در مصاحبه، بدون ارائه دلایل معتبر، موجب رد درخواست اقامت تلقی می‌شود.

بخش ششم: سایر موضوعات (ازدواج، استملاک، اشتغال)

ماده 28: ازدواج

- 1- ازدواج اتباع خارجی، فقط در صورت ثبت قانونی ازدواج نزد مراجع ایرانی معتبر خواهد بود و اتباع از مزایای آن برخوردار خواهند شد.
- 2- اتباع خارجی حداکثر تا یک ماه پس از ثبت قانونی ازدواج یا طلاق در مراجع رسمی، باید مدارک و اسناد مربوطه، را به سازمان ملی مهاجرت برای درج در پرونده ارائه نمایند.
- 3- سازمان هیچ حقی را برای همسران و فرزندان اتباعی که دارای مجوز اقامت بوده ولی ازدواج آنها رسمی نشده و یا در سازمان ثبت نشده است، قائل نمی‌باشد.
- 4- در صورتی که ازدواج به صورت قانونی ثبت نشده باشد، نیازمند رأی دادگاه صالحه و برای فرزندان نیازمند آزمایش دی. ان. ای و ترتیباتی است که توسط سازمان ملی مهاجرت اعلام می‌شود. این بند تنها شامل ازدواج‌های قبل از تصویب این قانون است و از تاریخ تصویب و ابلاغ این قانون ازدواج غیررسمی مورد پذیرش نخواهد بود.
- 5- در صورتی که مشخص شود ازدواج غیرواقعی و تنها برای دریافت اقامت بوده است، تمامی مجوزهای صادره یا در حال صدور ابطال و تبعه خارجی پس اعمال مجازات مقرر قانونی، اخراج می‌گردد.

ماده 29: استملاک

1. واگذاری املاک منقول و غیرمنقول به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، به اتباع خارجی فاقد مدارک معتبر مورد اشاره در این قانون ممنوع است.
2. هر مالک ایرانی که املاک منقول و غیرمنقول خود را به اتباع خارجی فاقد مدارک معتبر برای استملاک املاک منقول و غیرمنقول، به صورت مستقیم و غیرمستقیم، اجاره یا رهن، به فروش برساند، محکوم به تحمل مجازات مقرر قانونی خواهد شد. علاوه بر این، تمامی هزینه‌های اخراج اتباع خارجی غیرمجاز، بر عهده مالک متخلف خواهد بود.
3. اتباع خارجی و مالکان املاک و اگذار شده به اتباع خارجی اعم از اجاره، رهن یا فروش موظف‌اند، ظرف 20 روز از تاریخ انعقاد قرارداد، به سازمان ملی اطلاع دهند.
4. اتباع خارجی موظف‌اند، تغییر محل سکونت خود را ظرف 20 روز به سازمان ملی اطلاع دهند.
5. دفاتر املاک و سایر دفاتر حقیقی و حقوقی باید از تنظیم قراردادهای اجاره، رهن و یا فروش هر گونه ملک، برای اتباعی که فاقد مدارک معتبر و شرایط مورد اشاره در این قانون باشند، امتناع کنند. در صورت انعقاد هر گونه قرارداد بدون رعایت شرایط این قانون، به مجازات مقرر قانونی محکوم خواهند شد.

6. شوراي عالي مهاجرت، در راستاي جذب سرمايه‌گذاري خارجي مي‌تواند شرايط واگذاري و اجاره املاك غيرمسكوني را تعيين نمايد.

7. تامامي مراحل واگذاري املاك به اتباع خارجي اعم از خريد، فروش و اجاره در صورت ثبت در سازمان ملي معتبر و در دادگاه صالحه، قابل پيگيري خواهد بود.

تبصره 1: اموال منقول و غيرمنقول نمايندگي‌هاي خارجي و كاركنان سفارتخانه‌ها، مادامي كه داراي مناصب خود باشند از شمول اين ماده خارج و بر عهده وزارت امور خارجه است.

ماده 30: اسكان آوارگان و نگهداري موقت

1- سازمان موظف است، تامامي آوارگان و مهاجران بدون مدارك رسمي، را در مهمانشهرها ساكن نمايد.

2- مديريت مهمانشهرها و مراكز نگهداري موقت و تامامي مسئوليت‌هاي آن، بر عهده سازمان است.

3- بلافاصله پس از ورود اتباع به مهمانشهرها، اطلاعات هويتي و فردي (اثر انگشت و چهره‌نگاري) آنها ثبت خواهد شد.

4- مدت زمان حضور اتباع در مهمانشهرها، حداكثر يك ماه خواهد بود. تمديد مدت اسكان منوط به موافقت شوراي عالي است.

5- هيچ تبعه‌اي مجاز به خروج از مهمانشهرها و ورود به داخل کشور، مگر با مجوز سازمان نخواهد بود.

6- قربانيان قاچاق انسان و كساني كه بتوانند اثبات كنند مورد سوءاستفاده قرار گرفته‌اند، مي‌توانند تا انجام مراحل اداري اثبات ادعا و درخواست مجوز اقامت، تقاضي اقامت موقت در مهمانسرا و مراكز نگهداري موقت نمايند.

7- اولويت اسكان با گروه‌هاي آسيب‌پذير از جمله کودکان، بانوان و سالخوردگان مي‌باشد.

8- سازمان موظف است کودکان را ارزيابي و زمينه جذب کودکان نخبه را فراهم آورد.

9- در هر زمان مشخص شود كه تبعه خارجي در خصوص ماده 5 اطلاعات نادرستي ارائه کرده و يا با مرتكبان جرم ارتباط داشته است، مجوز اقامت ابطال و از کشور اخراج خواهد شد.

10- خدماتي از قبيل خدمات مراقبت‌هاي اوليه بهداشتي، آموزش براي کودکان، خدمات اداري براي متقاضيان دريافت مجوز ورود و اقامت در اين مراكز، به صورت رایگان براي اتباعي كه قادر به تأمين هزينه‌ها نيستند ارائه خواهد شد.

11- سازمان موظف است از نهادها و سازمان‌هاي بين‌المللي براي مديريت بهينه مهمانشهرها استفاده نمايد.

12- سازمان مي‌تواند از ظرفيت‌هاي موجود در بخش‌هاي غيردولتي، خصوصي و تعاوني، براي ايجاد و ارائه خدمات در مهمانشهرها استفاده نمايد.

13- اصول، قواعد و مقررات پذیرش و خدمت‌رسانی توسط سازمان، تدوین و پس از تصویب شورای عالی، قابل اجرا خواهد بود.

ماده 31: پناهندگان

1. مصادیق مهاجرین کشورهای که بر اساس اصل یکصد و پنجاه و پنجم قانون اساسی، درخواست پناهندگی می‌کنند، توسط شورای عالی مشخص می‌گردد.
2. اتباعی که مشمول بند یک این ماده می‌گردند باید به کنسولگری‌ها و یا دفاتر سازمان مراجعه نموده و نسبت به تقاضای مجوز پناهندگی اقدام نمایند.
3. مجوز پناهندگی هر 3 ماه یکبار باید تمدید شود و حداکثر مدت تمدید مجوز پناهندگی تا 3 سال است.
4. پناهندگان شش ماه پس از دریافت مجوز پناهندگی، می‌توانند مطابق مواد این قانون، درخواست مجوز اقامت سه‌ساله کنند.
5. دارندگان مجوز پناهندگی از خدمات بهداشتی، بانکی، آموزشی، قضایی و اشتغال در مشاغل مصوب برخوردار می‌باشند.
6. دارندگان مجوز پناهندگی، حق استملاک املاک غیرمنقول، مشارکت در فعالیت‌های سیاسی و سندیکایی را ندارند.
7. محل کار، اقامت و محدوده تردد اتباع دارنده مجوز پناهندگی، با پیشنهاد سازمان و تصویب شورای عالی اجرایی خواهد شد.
8. اگر شرایطی که بر اساس آن اتباع خارجی مجوز پناهندگی دریافت کرده باشند مرتفع گردد، مجوز پناهندگی لغو و به پناهنده مهلت قانونی برای ترک خاک ایران داده خواهد شد.
9. در هر زمان مشخص شود که اطلاعات و مستندات تبعه خارجی، برای دریافت پناهندگی غیرواقعی و نادرست بوده، بلافاصله مجوز پناهندگی ابطال و تبعه خارجی محکوم به مجازات درجه شش و اخراج خواهد شد.

تبصره: اشخاصی که مرتکب جنایات جنگی یا جرائم علیه بشریت و جرائم شدید حقوق عمومی شده باشند، یا حضور آنها در کشور، خلاف صلح، امنیت و سلامت جامعه باشد، از این ماده قانونی محروم خواهند بود.

ماده 32: افراد بدون تابعیت

- 1- تعیین وضعیت افراد بدون تابعیت، توسط سازمان ملی انجام خواهد شد.
- 2- برای افراد بدون تابعیت، مجوز برای دسترسی به آموزش، درمان و حساب بانکی صادر خواهد شد.
- 3- آئین‌نامه افراد بی‌تابعیت و نحوه شناسایی توسط سازمان، تدوین و برای تصویب به شورای عالی و هیئت‌وزیران ارسال خواهد شد.

ماده 33: اشتغال

- 1- اتباع خارجی با دریافت مجوز اقامت، اجازه اشتغال در مشاغل مورد تأیید وزارت کار را دارند.
 - 2- اتباع خارجی موظفاند نوع اشتغال، بیمه و میزان درآمد خود را به سازمان اعلام کنند.
 - 3- اتباع خارجی موظفاند، هر گونه تغییر در محل کار، نوع اشتغال، بیمه و میزان درآمدها را ظرف حداکثر 20 روز به اطلاع سازمان، برسانند.
 - 4- کارفرمایان موظفاند، به‌کارگیری، اخراج، بازنشستگی و فوت اتباع خارجی را حداکثر ظرف 20 روز به سازمان اطلاع دهند.
 - 5- هر گونه تغییر در مشاغل مجاز، توسط وزارت کار به شورایی عالی ارائه و پس از تصویب، اجرا خواهد شد.
 - 6- شورایی عالی به پیشنهاد وزارت کار، می‌تواند در شرایط خاص محدودیت‌هایی را در برخی از مشاغل ایجاد یا رفع نماید.
 - 7- اتباع خارجی موظفاند، هر ساله نسبت به تکمیل اظهارنامه مالیاتی در مهلت تعیین شده و دریافت برگه تسویه مالیاتی و ارائه به سازمان ملی مهاجرت اقدام نمایند.
- تبصره 1: عدم رعایت بندهای 1 و 2 و 3 این ماده در مرتبه اول مشمول جرایم نقدي و در صورت تکرار در مرتبه دوم، مجوز اقامت ابطال خواهد شد.
- تبصره 2: کارفرمایان در صورت عدم رعایت بند 4 این ماده مشمول مجازات مقرر قانونی خواهند شد.
- تبصره 3: پس از تصویب این قانون، هرگونه به‌کارگیری اتباع خارجی بدون مجوز، به صورت موقت و دائم ممنوع است.

ماده 34: همکاری با کمیساریای عالی پناهندگان و سایر سازمان‌های بین‌المللی

سازمان ملی می‌تواند در حیطه اختیارات مصوب شورایی عالی، با کمیساریای عالی و سایر سازمان‌های بین‌المللی همکاری داشته باشد. این همکاری‌ها باید در راستای ایجاد شرایط، برای رفع مشکلات آوارگان و پناهندگان ساماندهی شود.

ماده 35: جذب و ادغام

- 1- سازمان با هدف تقویت سازگاری اجتماعی و جذب و ادغام اتباع خارجی که دارای مدارك شناسایی معتبر هستند، برنامه جامع ادغام اجتماعی، شامل آموزش، ارائه امکانات و مشاوره و ... را برای

تصویب به شورای عالی ارائه نماید. این برنامه پس از تصویب در شورای عالی و موافقت رئیس‌جمهور، اجرایی خواهد شد.

2- سازمان مجاز است، پس از تصویب برنامه مذکور از ظرفیت‌های بخش دولتی، تعاونی، مردم نهاد، خصوصی و بین‌المللی، برای پیشبرد برنامه ادغام اجتماعی بهره‌برداری کند.

ماده 36: ثبت احکام و جرایم در سامانه اتباع

یک نسخه از تمامی احکام صادر شده، در خصوص اتباع خارجی اعم از اخراج، مجازات، جرایم مالی و مالیاتی که توسط نهادهای کشور، به سازمان برای درج در پرونده ارسال می‌گردد.